

Hastanede Yatan Yedi-On Yedi Yaş Grubundaki Çocuk ve Ergenlerin Hemşire Algısına İlişkin Metaforların Belirlenmesi*

Determination of the Metaphors About Nurse Perception of 7-17 Age Hospitalized Children and Adolescents

● SİBEL KÜÇÜK*
● KADRIYE DEMİR**
● DİLEK ULUDAŞDEMİR***

* Bu araştırma III. Uluslararası Sağlık Bilimleri Kongresi'nde sözel bildiri (özet) olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, hastanede yatan 7-17 yaş çocuk/ergen hastaların “hemşire” algılarının metafor yardımıyla ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni kullanılmıştır. Veriler Kişisel Veri Formu ve hemşirelik algılarını sorgulayan, “Hemşire... gibidir, çünkü...” metafor cümlesi kullanılarak toplanmıştır. Veriler içerik analiz tekniğiyle çözümlenmiştir.

Bulgular: Araştırma 19 çocuk/ergen ile yapılmıştır. Çocukların %68.5'i erkek, %73.6'sı 7-12, %26.4'ü 13-17 yaşında, %58'i kronik hastalıklar nedeni ile hastaneye yatırılmıştır. “Hemşire” algısına yönelik üretilen metaforlar primer bakım verme, tıbbi tanı/tedavi planının uygulanmasına katılıma, sağlığı koruma olmak üzere üç ana, primer bakım verme ve tıbbi tanı/tedavi planının uygulanmasına katılmanın birlikte yer aldığı bir karışık olmak üzere toplam dört kategori altında toplanmıştır.

Sonuç: Çocuk/ergen hastaların “hemşire” algısına yönelik ağırlıklı olarak olumlu anlamda metaforlara sahip oldukları belirlenmiştir. Hemşirenin bakım verme ve sağlığı koruma rolleri olumlu olarak algılanmaktadır. Ayrıca hemşirenin tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılım rolüne yönelik olumlu ve olumsuz metaforlar üretilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk hasta; hemşire; metafor.

ABSTRACT

Aim: This study was carried out with the help of metaphors in order to determine the perceptions of the concept of “nurse” among children aged 7-17 years.

Methods: A phenomenological method was used in this qualitative research study. The data were collected using a personal data form that contained a metaphoric sentence to complete (“A nurse is like... because...”), which aims to determine the children's perception of a nurse. The data were analyzed by content analysis.

Results: The study comprised 19 children, of whom 68.5% were male, 73.6% were 7-12 years old, 26.4% were 13-17 years old, and 58% were hospitalized because of chronic diseases. Elicited metaphors for the concept of “nurse” were grouped into a total of four categories: three main categories were primary care, participation in the implementation of the medical diagnosis/treatment plan, and health protection and one mixed category in which the primary care and participation in the implementation of the medical diagnosis/treatment plan were combined.

Conclusion: It is determined that children had mainly positive metaphors for the concept of “nurse.” The healthcare and health protection roles of the nurse were perceived as positive. In addition, positive and negative metaphors for the role of participation in the implementation of the medical diagnosis and treatment plan of the nurse have been elicited.

Keywords: Child patient; metaphor; nurse.

* S Küçük, Doç. Dr.
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara
e-posta: sibel_9741@hotmail.com

** K Demir, Araş. Gör.
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Kadriye Demir, Araştırma Görevlisi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Esenboğa Kampüsü
Sağlık Bilimleri Fakültesi Çubuk / Ankara
Tel: 0 542 830 15 30
e-posta: kadriyebartik@gmail.com

*** D Uludaşdemir, Araş. Gör.
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara
e-posta: d.uludasdemir@gmail.com

Sağlık bakım kalitesinin geliştirilmesinde çocukların algıları göz önüne alınmamaktadır. Çocuk bakımını ve bakım kalitesini genellikle ebeveynler değerlendirmektedir.⁽¹⁾ Oysa çocukların sağlık bakımına yönelik algıları oldukça önemlidir. Hastanede yatan çocukların yaşadıkları olumlu/olumsuz deneyimler belleklerine kaydolacak ve onların hastalığa karşı verdikleri tepkilerini etkileyecektir. Çocuğun gelişim dönemi, hastalığın türü, aile desteği ve sağlık ekibinin tutumları çocukların hastane deneyimini etkileyen ana faktörlerdir. Bu bağlamda pediatri hemşirelerinin tutumu oldukça önemlidir.⁽²⁾ Hastane deneyimi çocuklar tarafından gelişim dönemine göre farklı algılanabilmektedir. Okul çağındaki çocuklar için hastane, çocuğun alışmış olduğu rutinlerinden farklı bir deneyimdir. Hastalık çocukta hayal kırıklığı ve hatta depresyona yol açan bir faktördür.⁽³⁾ Hastane deneyimi ergenlerde daha farklı algılanmaktadır. Bir yandan bedenindeki ani ve hızlı değişimleri anlamaya çalışan ergen, hastalık ve hastaneye yatış ile baş edemeyebilir.⁽⁴⁾ Beytut ve ark. (2009) çocukların %61.5'inin hastaneyi olumsuz bir biçimde çizdiğini bildirmektedir.⁽⁵⁾ Çocukların hemşireleri olumlu olarak algıladıkları fakat oyun gibi müdahalelere gereksinim duydukları⁽⁶⁾ ve okul çağı çocuklarına hemşirelik bakımı verirken arkadaşça ve sevecen bir şekilde yaklaşılması gerektiği vurgulanmıştır.⁽⁴⁾ Çocuk hemşireleri için çocuk hastanin verilen bakımı nasıl algıladığı önemlidir. Pediatri hemşireleri hemşirelik eylemlerini çocuk hastanın bireyselliğine, gelişim gereksinimlerine uygun olarak düzenlemelidir.⁽⁷⁾ Çocuk/ergen hastaların, daha önceki sağlık deneyimleri ve sağlık çalışanlarının özelliklerine bağlı olarak hemşire algısına ilişkin tutumları değişmektedir. Literatürde çocuk/ergen hastaların hastane ve hemşire ile ilgili algılarını ortaya koyan çalışmaların kısıtlı olduğu görülmektedir. Bu çalışma ile çocuk/ergen hastaların hemşirelik algısına ilişkin metaforlar belirlenecektir. Dolayısıyla, çocuk hemşirelerine sağlık hizmeti sunumunda önemli bilgiler ve perspektifler sunulacaktır.

Yöntem

Araştırmanın amacı:

Bu araştırma 7-17 yaş çocuk/ergen hastaların "hemşire" algılarının metafor yardımıyla ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

Araştırma soruları:

1. Çocuk ergen hastaların "hemşire" algısına yönelik sahip oldukları metaforlar nelerdir?

Araştırmanın türü:

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden olan etnografik desenin fenomenolojik yöntemlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları araştırmanın odaklandığı olguyu deneyimleyen ve bu olguyu yansıtabilecek katılımcılardan oluşmalıdır.^(8,9) Olgu bilim araştırmalarda

bireylerin bir olguyla ilgili tanımlamaları doğru veya yanlış olarak değerlendirilmemektedir. Bu yöntemde, araştırılan olguyla ilgili olarak ortaya atılan tanımlar kategorilere ayrılmaktadır. Bu kategoriler, bireylerin ne düşündüklerini ortaya koymaya yardımcı olmaktadır.⁽⁸⁾

Metafor, karmaşık bir konunun, olgunun veya durumun özelliklerini, tanıdık bir nesneye, olguya ya da olaya benzetmedir. Metaforlar ne tanımladıklarını tam olarak aktaramasalar da insanları, olayları ve süreçleri kapsayan karmaşık öğeleri görselleştirmeye, alışık olunmayan durumları anlaşılır duruma getirmeye yardımcı olmaktadır.⁽⁹⁾ Metaforların nitel veri toplama yöntemi olarak kullanılması daha çok betimleyici özelliği ile karşımıza çıkmaktadır. Böylece konu, olay, olgu veya durum hakkında farklı bakış açılarını yansıtan zengin bir içerik ve görsel bir resim sunulabilmektedir.^(9,10)

Çalışma grubu:

Olgu bilim çalışmaları verilen olgunun özünü tanımlamak için tasarlanır. Olgu bilim deseninde örneklem seçimine gidilmemektedir. Her şey o anda, o olay, kişi ve grup için için geçerlidir. Araştırmacı sonuçları olduğu gibi ortaya koymaktadır.⁽¹¹⁾ Bu çalışmada, çalışma grubunu; veri toplama süreleri içinde Ankara'da bir çocuk hastanesinde tedavi alan, 7-17 yaş okul çağındaki ve ergenlik dönemindeki, 52 çocuktan çalışmaya katılmayı kabul eden ve engeli bulunmayan 23 çocuk oluşturmuştur. Bu çalışmada, alt yaş sınırının yedi yaş olmasının nedeni; çocukların altı yaş itibarı ile kendileri ve ailelerinin dışında sosyal ve bilişsel aktivitelere yoğunlaşması,⁽¹²⁾ çevrelerindeki olayları mantıksal düşünme yoluyla anlamlandırmaya başlamalarıdır.^(13,14) İki günden daha az süre yatışı olan, yoğun bakım servisinde yatan ve mental retardasyon ve/veya iletişim sorunu olan çocuklar araştırmaya dahil edilmemiştir.

Verilerin toplanması:

Veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen veri toplama formu ile 27 Temmuz 2018-10 Ağustos 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Veri toplama formu iki kısımdan oluşmaktadır. Birinci bölümde çocukların/ergenlerin yaş, cinsiyet, hastalık tanısı, hastaneye yatış sayısı ve hastanede yatış süresini içeren toplam beş soru yer almaktadır. İkinci bölümde çocukların/ergenlerin hemşireyi nasıl algıladıklarını sorgulayan, "Hemşire... gibidir, çünkü..." metafor cümlesi yer almaktadır. Veri toplama işlemi hasta odasında yapılmıştır. Görüşmenin başında araştırmanın amacı çocuk/ergen ve ailesine açıklanmış ve araştırma ile ilgili soruları yanıtlanmıştır. Veri toplama formunun ilk bölümü hasta dosyasındaki bilgiler kullanılarak araştırmacı tarafından doldurulmuştur. İkinci bölümündeki metafor cümlesi ise çocuk/ergen tarafından yazılı olarak tamamlanmıştır. Veri toplama süreci her çocuk/ergen için en az 15 dk. sürmüştür. Veri toplama formunun eksiksiz doldurulması ile çocuk/ergen ve ailesine araştırmaya verdikleri katkıdan dolayı teşekkür edilip görüşme sonlandırılmıştır.

Verilerin analizi:

Verilerin analizi aşağıdaki sıraya göre yapılmıştır:

Verilerin İncelenmesi: Çocukların/ergenlerin verdikleri ifadeler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı yazıya aktarılmış ve ortak bir metinde toplanmıştır. Görüşme sırasında toplanan veriler farklı zamanlarda yine yine okunmuştur. Tanımlanmış olgunun “hemşire” bazı yönünü açıklama potansiyeli olan anlamlı bölümler belirlenmiştir. Araştırmaya katılan 23 çocuk/ergen hastanın 19’unun verileri analiz edilmiştir. Dört çocuk/ergen hastanın verileri “hemşire” algısını gerekçesi ile birlikte açıklayacak nitelikte olmadığı için analize dâhil edilmemiştir. Örnek olarak, “*Hemşire korkunçtur.*” söylemi bunlardan biridir. Çünkü metafor içermemekte ve gerekçesi bulunmamaktadır.

Verilerden Anlam Çıkarma: Aynı ya da hemen hemen aynı olan ifadeler kategorize edilmiştir. Her bir anlamlı birimler ima edilen ya da açık anlamı vurgulanan ifadeye dönüştürülmüştür. Örneğin, korkutucu ve korkmak sözcükleri “korku” ifadesi şeklinde düzenlenmiştir.

Verilerdeki Anlamı Biçimlendirme: Her bir anlamlı sözcüğün, ifadenin anlamı ayrıntılı bir şekilde açıklanmaya çalışılmıştır. Böylece görüşülen çocuğun/ergenin ne söylediği üzerinde dikkatle durulmuş ve araştırmacının yorumu eklenmediğinden emin olunmuştur. Görüşülen çocuklar/ergenler tarafından açık ve kesin olarak ifade edilen metafor özelliğindeki kelimelerin her biri için gerekçeleri belirlenmiştir.

Kategoriye Ayırma: Yukarıdaki basamaklar her bir görüşme için yinelenmiş ve toplanmış, biçimlendirilmiş anlamlar hemşirelik rollerine göre kategori durumunda düzenlenmiştir. Dolayısıyla, çocukların/ergenlerin hemşirelik algısının hemşirelik rollerine göre açıklanabilmesinin olası olacağı düşünülmüştür. “Hemşire” algısına yönelik üretilen metaforlar primer bakım verme, tıbbi tanı/televi planının uygulanmasına katılma, sağlığı koruma olmak üzere üç ana kategori altında toplanmıştır.^(15,16) Bazı metaforlar her iki kategoriye de karşıladığı için primer bakım verme ve tıbbi tanı/televi planının uygulanmasına katılma şeklinde bir karışık kategori oluşturulmuştur.^(17,19)

Araştırmanın Etik Yönü:

Araştırmanın etik izinleri Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Komisyonu’ndan alınmıştır (Toplanı tarihi: 18.05.2018, karar No. 38, araştırma Kodu: 187). Uygulama izni ise Ankara’da bir Kadın Doğum, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesinden alınmıştır. Araştırma öncesi gerekli açıklamalar yapılmış, çocuk/ergen ve ailenin onamı alınarak gönüllülük esasına göre görüşmeler yapılmıştır.

Bulgular

Araştırma 19 çocuk/ergen ile yapılmıştır. Çocukların %68.5’i erkek, %73.6’sı 7-12, %26.4’ü 13-17 yaşında, %58’i kronik

hastalıklar nedeni ile hastaneye yatırılmıştır. “Hemşire” algısına yönelik üretilen metaforlar ve gerekçeleri Tablo 1.de verilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen 19 çocuk/ergen hasta toplam 14 metafor üretmiştir. Elde edilen metaforlar kategorilere ayrılmıştır. Her bir kategori başlığı altında metaforlar ve bu metaforların cinsiyet, yaş ve hastalık türüne göre sayı (n) dağılımları tablolaştırılarak gösterilmiştir.⁽²⁰⁾

Tablo 1. Çocukların Hemşireye Yönelik Belirttiği Metaforlar*

Metafor	n	Gerekçesi
Yardım	1	Hemşire olmasaydı hastanedeki çocuklar hasta olurdu. Onlar gece ambulans ile gezip, iğne yapıp, serum takarlar.
İyileştirici	2	İyi kişilerdir, iğne yaparak çocukları iyileştirir.
Abla	2	Herkesi iyileştirir.
Babanne	1	Bakım verir.
Doktor	1	Sağlık için varlar.
Denetçi	1	Gözünden bişey kaçmaz, kandınlamaz.
Sağlık	2	Hasta çocuklara bakar: Muayene etmek ve iğne yapmak onların işidir.
Melek	2	Çocuklara yardım eder: Saatinden saatine ilaç getirir, kontrol yapar ve yardımseverdir.
Çiçek	1	İyileştirir, yardım eder, hastalığa bakar ve taburcu eder.
Korku	2	İğne yapar ve can yakarlar.
Kan	1	Kan alırlar.
Zarar	1	Kan alırlar.
İnfüzyon Makinası Sorumlusu	1	Onlar olmasa ilaçları takmak için doktorlar makinaları çalıştırmazdı.
İğne	1	İğne yaparak çocukları iyileştirir.

*Tablo formatı Döş, 2010 kaynağına göre düzenlenmiştir.

Tablo 2.de görüldüğü üzere primer bakım verme kategorisinde dört metafor bulunmaktadır. Gerekçeleri ile incelendiğinde, “iyileştirici, abla, babaanne, denetçi” metaforlarının pediatri hemşiresinin primer bakım verme rolünü açıkladığı görülmektedir. “Hemşire” algısına yönelik pediatri hemşiresinin primer bakım verme rolünü açıklayan potansiyelde metafor üreten altı çocuktan/ergenden dördü akut hastalık nedeniyle hastanede yatarak tedavi görmektedir.

Gerekçeleri ile incelendiğinde “yardım, korku, kan, zarar, infüzyon makinesi sorumlusu” metaforları ise pediatri hemşiresinin tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma rolünü açıkladığı görülmektedir. Tablo 2.de görüldüğü üzere tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma kategorisinde beş metafor bulunmaktadır. “Hemşire” algısına yönelik pediatri hemşiresinin tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma rolünü açıklayan metafor üreten altı çocuktan/ergenden dördü kronik hastalık sebebi ile hastanede yatarak tedavi görmektedir.

Gerekçesi ile incelendiğinde “doktor” metaforunun pediatri hemşiresinin sağlığı koruma rolü ile açıklandığı görülmektedir (Tablo 2.).

Tablo 2. Metaforların Kategorisi, Cinsiyet, Yaş ve Hastalık Türüne Göre Dağılımları

Metafor	Kategori	Cinsiyet		Hastalık Türü			
		Kadın (n)	Yaş	Erkek (n)	Yaş	Akut Hastalık (n)	Kronik Hastalık (n)
İyileştirici	Primer Bakım Verme	-	-	2	7 ve 9	2	-
Abla		1	15	1	9	-	2
Babaanne		-	-	1	7	1	-
Denetçi		-	-	1	14	1	-
Yardım	Tıbbi Tanı / Tedavi Planının Uygulanmasına Katılma	-	-	1	7	1	-
Korku		-	-	2	8 ve 13	1	1
Kan		1	8	-	-	-	1
Zarar		-	-	1	14	-	1
İnfüzyon Makinası Sorumlusu	Mix Kategori	-	-	1	8	-	1
Sağlık		1	9	1	10	-	2
Melek		2	7, 13	-	-	1	1
Çiçek		1	9	-	-	-	1
İğne	Sağlığı Koruma	-	-	1	8	1	-
Doktor		-	-	1	12	1	-

Tablo 2.de görüldüğü üzere primer bakım verme ve tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma kategorisinde dört metafor bulunmaktadır. “Sağlık, melek, çiçek, iğne” metaforları pediatri hemşiresinin rollerinden hem primer bakım verme hem de tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma kategorisine dâhil edilmiştir. “Hemşire” algısına yönelik pediatri hemşiresinin primer bakım verme ve tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma rolünü açıklayan metafor üreten altı çocuktan/ergenden dördü kronik hastalık nedeniyle hastanede yatarak tedavi görmektedir.

Tartışma

Okul çağındaki çocukların bakış açısından hemşirelik bakımının nasıl algılandığının araştırıldığı bir çalışmada, çocuklara hemşirelik bakımı verirken arkadaşça ve sevecen bir yaklaşımın sergilenmesi gerektiği vurgulanmıştır.⁽⁷⁾ Bu çalışmada, “abla, babaanne, iyileştirici, yardım, melek, çiçek” metaforlarını kullanan çocuk/ergen hastaların hemşireyi arkadaş ve sevecen olarak algıladıkları söylenebilir. Çocukların hastanede kaldığı süre içerisinde en çok karşılaştıkları, iletişim kurdukları ve bakım aldıkları meslek grubunun hemşirelik olmasının bu algıyı geliştirdiği söylenebilir. Bu olumlu algının sürdürülmesi ve geliştirilmesi anlamında, hemşirenin primer bakım verici, tedavi edici, savunucu, araştırmacı, danışman, eğitici, iletişim ve eşgüdüm sağlayıcı gibi modern hemşirelik rolleri için etkin iletişim ve yapıcı ilişkiler kurma becerilerinin gelişmiş olması beklenebilir.

Kronik ve akut hastalığı olan altı yaşındaki 22 çocuğun çizimleri ile hemşirelik algılarının belirlendiği bir çalışmada çocuklar hemşireleri genel anlamda güler güzlü olarak tanımlamışlardır. Hemşirenin görevlerini ise enjeksiyon yapmak, kan basıncını kontrol etmek, serum takmak, ilaç yapmak, vücut ısısını

kontrol etmek, hasta bakmak, nabız bakmak, kulakları kontrol etmek, doktora yardım etmek ve iyileştirmek olduğunu ifade etmişlerdir. Ek olarak kronik hastalığa sahip olan çocuklar çizimlerinde hemşirelere daha fazla yer vermiş ve hemşirelere yönelik daha fazla görev bildirmişlerdir.⁽²¹⁾ Çalışma grubundaki çocukların/ergenlerin “hemşire” algısına yönelik metaforları ağırlıklı olarak olumlu nitelik taşımaktadır. Çalışmaya katılan çocuk/ergen hastaların açıklamalarına bakıldığında hemşirenin görevlerinin; iğne yapmak, serum takmak, bakım vermek, kan almak, damar yolu açmak, ambulans ile gezmek, infüzyon makinelerinden sorumlu olmak, taburcu etmek, muayene etmek, ilaç yapmak, çocukları kontrol etmek şeklinde dile getirildiği belirlenmiştir. Bu çalışmada, “hemşire” algısına yönelik üretilen metaforlar pediatri hemşiresinin eğitici, danışman, araştırmacı, savunucu vb. rollerini yansıtmadığı düşünülmektedir. Mesleğin olumlu yönde ilerleme kaydedebilmesi için modern rollerimizin (eğitici, araştırmacı, danışmanlık, savunucu vb.) özellikle çocuk hastalara uygun iletişim teknikleri ile sunulması önerilebilir.

Çocukların hemşirelik algılarının incelendiği bir çalışmada, çocukların yalnızca %1.9’u hemşirelerin kendileri ile oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Yine aynı çalışmada, hemşirelerin yüz ifadelerini, çocukların %68’ini iyi huylu, %25.2’sini yorgun, %3.9’unu üzgün, %2.9’unu kızgın olarak değerlendirmişlerdir.⁽⁶⁾ Okul çağı çocuklarının hastane ve hemşirelik algısının incelendiği farklı bir çalışmada ise, çocukların hemşirelerden daha neşeli olmaları, birlikte oyun oynamaları ve tedavi işlemleri sırasında ağrı yaşatmamaları gibi beklentilerinin olduğu belirlenmiştir.⁽²²⁾ Benzer şekilde bu çalışmada hemşirenin tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılma rolü ile ilgili olumsuz metaforların (zarar, korku vb.) gerekçeleri incelendiğinde hemşirenin çocuk/ergen hasta ile işlem öncesi yeterli iletişim kur-

madığı anlaşılmaktadır. Çocukların ağırlı işlemler nedeniyle de hemşirelere karşı algılarının olumsuz olabileceği düşünülmektedir. Bu nedenle travmatik bakım uygulamalarının etkin kullanılmasını önerilebilir.

Hastaneye yatma, her yaş grubu çocuklarda fiziksel olarak acıya ve psikolojik sıkıntıya neden olabilir. Hastane prosedürleri ve tedaviler çocuklar için düşmanca ve alışılmadık bir olayı temsil eder. Bu nedenle, okul çağı çocuklarında güvensizlik ve kaygı davranışları ortaya çıkabilir.^(23,24) Hastane rutinleri, okul çağı çocuğunun alışılmış olduğu yaşamından farklılık göstermektedir ve zorunlu dinlenme, önceden belirlenmiş programlar ve menü, mahremiyet eksikliği vb. nedenlerden dolayı seçme özgürlüğüne izin vermez. Hastalık, çocuğun kontrolünü ele geçiren, dolayısıyla sıkıntı ve hayal kırıklığı yaratan, düşmanlığa ve hatta depresyona yol açan bir faktördür.⁽³⁾ Hastaneye yatış ergen için ise yaşanan gelişimsel bunalımı şiddetlendirebilir. Ergen hastalık sürecinin estetik görünüşünü etkileyeceği, beden imajını bozacağı, kontrol kaybına ve arkadaş grubundan ayrılmasına neden olacağı korkusuna kapılabilir. Hastaneye yatmak, özgürlüklerin kısıtlanmasına da neden olacaktır.^(25,26) Dolayısıyla, çocuğun hastaneye yatmasının oluşturduğu stresini en aza indirmek ve iyileşmesine yardım etmek için travmatik bakımın verilmesi gerekmektedir. Travmatik bakım çerçevesinde, çocuk hastanın hastane deneyiminden kaynaklanan gerginlik ve endişeleri hafifletmek için yapılandırılmış terapötik oyun tekniklerinin kullanılması önerilmektedir.^(27,28) Somut işlemler dönemindeki okul çağı çocukları için resim çizdirme ve öykü anlatmayı da içeren dramatik ve yaratıcı oyunlar önerilirken soyut işlemler döneminde olan ergenler için video izletmek, kitap okutmak, maket yapmak gibi yaratıcı oyunlar önerilmektedir.⁽²⁹⁾ Pediatri hemşireleri oyun /terapötik oyun tekniklerini kullanarak çocuğa ve ailesine bakım vermelidir.⁽²⁸⁾

Uysal ve ark. (2018) hastanede yatan çocukların %76.1'inin resimlerinde hemşireyi insan figürü olarak çizdiğini ve %33.7'sinin olumsuz algıladığını bildirmiştir. Çocukların yaş, cinsiyet, hastanede yatma nedenleri, anne ve babalarının öğrenim durumlarının hemşire algılarını etkilemediği görülmüştür.⁽³⁰⁾ Bu çalışmada "hemşire" algısına yönelik üretilen "abla, babaanne, doktor, denetçi, infüzyon makinesinden sorumlu kişi" metaforları bir insanı ifade etmektedir. Özellikle "abla, babaanne" metaforunun kullanılması, çocukların/ergenlerin hemşireyi primer bakım vericisi olarak olumlu algıladığı söylenebilir.

Sonuç

Bu çalışma hastanede yatan çocukların hemşirelik algısını metaforlar üzerinden anlattığı ilk çalışma olması nedeniyle çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşireliği alanı için önemli olmaktadır. Çocuk/ergen hastaların "hemşire" algısına yönelik ağırlıklı olarak olumlu anlamda metaforlara sahip oldukları belirlenmiştir. Hemşirenin bakım verme ve sağlığı koruma rollerini olumlu olarak algılamaktadırlar. Ayrıca hemşirenin tıbbi tanı ve tedavi planının uygulanmasına katılım rolüne yönelik olumlu ve olumsuz metafor üretilmiştir. Olumsuz metaforlara bakıldığında

hemşiresinin çocuk hastayı tıbbi tanı/tedavi işlemlerine etkin bir şekilde hazırlamadığı sonucuna varılmaktadır. Çocuk hemşireliğinin felsefesini oluşturan travmatik bakımın verilmesi ile çocukların hemşirelik algılarının olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Dolayısıyla, hemşirelik lisans eğitiminde çocuk-hemşire iletişiminin klinik uygulamalarda ön planda tutulması, mezuniyet sonrası pediatri alanında çalışan hemşirelere terapötik iletişim ve oyun teknikleri vb. konularda hizmet içi eğitim verilmesi, kurum politikalarının çocuk dostu hastaneler çerçevesinde travmatik bakım ilkelerini doğrultusunda düzenlenmesi önerilmektedir. Çocukların hemşirelik algılarını iyileştirecek uygulamaların araştırmalarla desteklenmesi önerilmektedir.

Teşekkür: Çalışmaya katılmayı kabul eden çocuk/ergen ve ailelerine teşekkür ederiz.

Acknowledgement: We would like to thank the children / adolescents and their families who agreed to participate in the study.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (Tarih ve no: 18/05/2018 ve 38).
Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Ankara Yıldırım Beyazıt University (date and number 18/05/2018 ve 38).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan çocuk / ergen ve ebeveynlerinden bilgilendirilmiş sözel onam alınmıştır.
Informed Consent: Verbal informed consent was obtained from child/adolescent and their parents who participated in the study.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını beyan etmişlerdir.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını açıklamıştır.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

© **Telif Hakkı 2020** Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim ve Araştırma Merkezi (SANERC). Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.

© **Copyright 2020** by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

KAYNAKLAR

1. Pelander T, Leino-Kilpi H, Katajisto J. The quality of paediatric nursing care: Developing the Child Care Quality at Hospital instrument for children. *Journal of Advanced Nursing*. 2009;65(2):443-53. doi: 10.1111/j.1365-2648.2008.04875.x.
2. Tondatti PC, Correa I. Use of music and play in pediatric nursing care in the hospital context. *Enfermeria Nursing Research and Education*. 2012;30(3):362-70. Available from: http://www.scielo.org/co/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0120-53072012000300009
3. Silva SM, Monterio EMLM, Javorski M, Neves JR, Lima LS. Toy and story for therapeutic play sessions: the elaboration. *Quality in Primary Care*. 2017;25(1):39-44. Available from: <http://primarycare.imedpub.com/toy-and-story-for-therapeutic-play-sessions-theelaboration.pdf>
4. Doğan Y. İlköğretim çağındaki 10-14 yaş grubu öğrencilerin gelişim özellikleri. *U. Ü. Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2007;2:155-87. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/214909>
5. Beytut D, Bolşık B, Solak U, Seyfioglu U. Çocuklarda hastaneye yatma etkilerinin projektif yöntem olan resim çizme yoluyla incelenmesi. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*. 2009;2(3):35-44. Available from: <http://hemsirelik.maltepe.edu.tr/dergiler/cilt2sayi3/cilt2sayi3/35-44.pdf>
6. Düzkaaya DS, Uysal G, Akay H. Nursing perception of the children hospitalized in a university hospital. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014;152:362-7. Available from: <https://www.sciencedirect.com>

- com/science/article/pii/S1877042814052793
7. Santos PMD, Silva LF, Depianti JRB, Cursino EG, Ribeiro CA. Nursing care through the perception of hospitalized children. *Revista Brasileira de Enfermagem*. 2016;69(4):1-9. doi: 10.1590/0034-7167.20166904051.
 8. Uygun T, Gökçurt B, Usta N. Üniversite öğrencilerinin matematik problemlerine ilişkin algılarının metafor yoluyla analiz edilmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2016;5(2):536-56. doi: 10.14686/buefad.v5i2.5000187677.
 9. Çivril H, Aruğaslan E, Özkara BÖ. Uzaktan eğitim öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik algıları: Bir metafor analizi. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama Dergisi*. 2018;8(1):39-59. doi: 10.17943/etku.310168.
 10. Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 10th ed. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2016.
 11. Sönmez V, Alacapınar FG. Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri. 5th ed. Ankara: Anı Yayıncılık; 2017. p. 311.
 12. Elkatawneh H. Freud's psychosexual stages of development. United States, Minneapolis: Walden University; 2013.
 13. Erikson EH. *Childhood and society*. USA: Granada Publishing Ltd; 1982.
 14. Lefmann T, Combs-Orme T. Early brain development for social work practice: Integrating neuroscience with piaget's theory of cognitive development. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*. 2013;23:640-7. doi: 10.1080/10911359.2013.775936.
 15. Yüzer S, Alıcı D, Yiğit R. Pediatri hemşirelerinin rolleri ve fonksiyonları ölçeğinin uygulanmasının geliştirilmesi: Güvenirliliği ve geçerliliği. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. 2008;11(4):19-29. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29431>
 16. Conk Z, Başbakkal Z, Yardımcı F. Çocuk sağlığına genel bakış. In: Conk Z, Başbakkal Z, Yılmaz H, Bahire Bolışık, editors. *Pediatri Hemşireliği*. 1st ed. Ankara: Akademisyen Kitapevi; 2013. p. 1-45.
 17. Çulha Özbaş B, Aktekin S. Tarih öğretmen adaylarının tarih öğretmenliğine ilişkin inançlarının metafor analizi yoluyla incelenmesi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*. 2013;9(3):211-28. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/63355>
 18. Döş İ. Aday öğretmenlerin müfettişlik kavramına ilişkin metafor algıları. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2010;9(3):607-29. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/223448>
 19. Zembat R, Tunçeli İ, Akşin E. Okul öncesi öğretmen adaylarının "okul yöneticisi" kavramına ilişkin algılarına yönelik metafor çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2015;2(1):446-59. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/88881>
 20. Aydın E, Sulak S. Sınıf öğretmeni adaylarının "değer" kavramına yönelik metafor algıları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2015;4(2):482-500. doi: 10.14686/buefad.v4i2.5000148420.
 21. Çalbayram NC, Altundağ S, Aydın B. Investigating children's perception of nurses through their drawings. *Clinical Nursing Research*. 2017;1-18. doi: 10.1177/1054773817731704.
 22. Boztepe H, Çınar S, Ay S. School-age children's perception of the hospital experience. *Journal of Child Health Care*. 2017;21(2):162-70. doi: 10.1177/1367493517690454.
 23. Francischinelli AGB, de Amorim Almeida F, Fernandes DMSO. Routine use of therapeutic play in the care of hospitalized children: Nurses' perceptions. *Acta Paulista de Enfermagem*. 2012;25(1):18-23. doi: 10.1590/S0103-21002012000100004.
 24. Li HCW, Lopez V, Lee TLI. Effects of preoperative therapeutic play on outcomes of school-age children undergoing day surgery. *Research In Nursing & Health*. 2007;30(3):320-32. doi: 10.1002/nur.20191.
 25. Kıran B, Çalık C, Esenay F. Terapotik oyun: Hasta çocuk ile iletişimin anahtarı. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2013;2:1-10.
 26. Ünver S, Yıldırım M. Cerrahi girişim sürecinde çocuk hastaya yaklaşım. *Journal of Current Pediatrics*. 2013;11:128-33.
 27. Dantas FA, Nóbrega VM, Pimenta EAG, Collet N. Use of therapeutic play during intravenous drug administration in children: Exploratory study. *Online Brazilian Journal of Nursing*. 2016;15(3):454-65. Available from: <http://www.objnursing.uff.br/index.php/nursing/article/view/5581>
 28. Silva SGDT, Santos MA, Floriano CMF, Damiao EBC, Campos FV, Rossato LM. Influence of Therapeutic Play on the anxiety of hospitalized school-age children: Clinical trial. *Revista Brasileira de Enfermagem*. 2017;70(6):1244-9. doi: 10.1590/0034-7167-2016-0353.
 29. Yayan EH, Zengin M. Çocuk kliniklerinde terapötik oyun. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;7(1):226-33. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/451626>
 30. Uysal G, Düzkaaya D, Bozkut G, Çöplü Y. Hastanede yatan çocukların hemşire algısının resim çizme yöntemi ile incelenmesi: Projeaktif araştırma. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*. 2018;11(1):62-74. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/453943>